

DE LES VAN VÉZELAY

en den stilstand noodig, die onder onze voeten zijn. Wij raken aan het diepste van den afgrond. —

En wat zal hierop volgen? Hoe moeten wij onze richting vinden in het tegenwoordige? Daar is één middel: onderzoek het geweten, maak de balans op, tracht den slechten weg te herkennen bij het licht van een groot voorbeeld dat ons zal leiden.

In den wervelwind van de middelpuntvliedende fantasie, frivol, zonder beginsel noch orde, heeft de moderne kunst zich plotseling gestooten aan de harde werkelijkheid, die ze ontkend had. Hierop loopt alles dood: er is geen voortgang en een terugkeer is onmogelijk. De slaap beteekent de dood. De bekoorlijke Prins komt alleen maar in de sprookjes. Alleen datgene opent een mogelijkheid, waar een weg voor bereid is. Het Onbewuste moge de rampen voorbereiden, aan het Bewuste is het voorbehouden den weg naar het groote en durende te banen.

Wij zullen ver moeten gaan om den vertrouwden gids, het groote voorbeeld te vinden, dat ons door vergelijking een ontledend onderzoek van onze dwalingen mogelijk zal maken. Ver zullen wij moeten gaan, teneinde in ieder geval niet opnieuw in dwalingen te geraken, waardoor wij niet uit ons tijdperk los zouden komen, waarvan de geestgesteldheid ons altijd nog een beetje vertrouwd is. Wij vinden aan het begin van de twaalfde eeuw, als een vrijwel onmiddellijk bereikt hoogtepunt van de zuiverste kunst in Europa, een voorbeeld zonder weerga: de beeldhouwwerken van de Magdalena-kerk te Vézelay.

De beeldhouwwerken van Vézelay, een volledige zuiverheid van de grootst mogelijke kracht, luisterrijk hoogtepunt van de Romaansche kunst. Eén schrede verder en het verval begint.

Men is te weinig ingegaan op het „Romaansche wonder”, zooals men dat wel heeft gedaan ten aanzien van het „Grieksche wonder”. Toch vindt men tusschen deze twee meer dan één punt van overeenkomst. De Grieksche kunst heeft in de eerste plaats geprofiteerd van haar afgelegen situatie in een tijd, die een legende lijkt; vervolgens is ze in een isolement geraakt, zonder dadelijke voortzetting, terwijl de Romaansche kunst — in schijn weliswaar — haar verlengstuk lijkt te hebben in de Gothische kunst. Dat is niets anders dan een illusie, die aan het opeenvolgen van twee tijdperken is toe te schrijven, die echter van tegengestelde conceptie zijn, welke iedere mogelijkheid van toenadering uitsluit.

Terwijl er tusschen de Grieksche en de Romaansche kunst in het oog vallende gelijke-